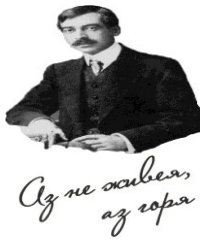
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНИЗАЦИЯ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО „ПЕЙО К. ЯВОРОВ“
град Гоце Делчев, ул.“Симеон Радев“ № 6,
тел.:0751/60461, факс: 0751/60461,
e-mail: info-102016@edu.mon.bg, web site: http://www.pgmss-gd.com

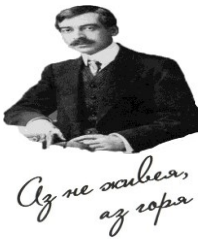
УТВЪРДИЛ:
ДИРЕКТОР: ……..…..
/АНГЕЛ ЖИВКОВ/

ПРОГРАМА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА В ПГ ПО МСС „ПЕЙО К. ЯВОРОВ“ ГР. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

Програмата е приета на заседание на Педагогическия съвет/ Протокол №8/14.09.2026 г. и е утвърдена със Заповед № РД-11- _____-14.09.2026 г. на директора на училището.

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНИЗАЦИЯ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО „ПЕЙО К. ЯВОРОВ“
град Гоце Делчев, ул.“Симеон Радев“ № 6,
тел.:0751/60461, факс: 0751/60461,
e-mail: info-102016@edu.mon.bg, web site: http://www.pgmss-gd.com

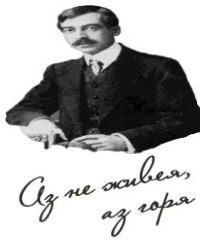
I. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО

1.1 Грамотността като понятие

Грамотността е основен фактор за личен и обществен просперитет. Тя е от решаващо значение за способността на ученика да се развива като личност, да се учи през целия живот и да участва пълноценно като активен гражданин в обществото.
Негативни са последиците от ниските равнища на грамотност – ограничени възможности за реализация, бедност, неравенство в здравеопазването, ограничено социално участие. Грамотният човек живее отговорно и независимо. В отделните периоди от развитието на личността обаче тя има специфични проявления и се разглежда в различни аспекти. Ето защо е важно преди да анализираме факторите и тенденциите за развитие да изясним обхвата и съдържанието на понятието грамотност. През последните години различни фактори провокираха говоренето на тази тема – постиженията на българските ученици на националното външно оценяване и държавните зрелостни изпити, в международните изследвания, както и констатирането на пряка зависимост между равнището на грамотност и социално-икономическите и демографските фактори. Значимостта на въпроса за повишаване на грамотността в българското училище намира отражение и в стремежа да се измести фокусът на внимание от граматично ориентираното към комуникативно ориентираното обучение по език.
За целите на настоящата училищна програма в ПГ по МСС „Пейо К. Яворов“ с понятието ***грамотност*** ще се означава **езиковата грамотност на официалния език**, в основата на която е предимно грамотността за четене (,свързана с уменията за четене и писане), но е неизменно свързана и с останалите умения – за слушане и за говорене. В зависимост от функциите, целите и възрастовите групи в училище в настоящата програма се различават следните видове грамотност:

- **базова грамотност** – умение за четене с разбиране, за писане и за правилна употреба на езика в конкретен контекст (свързва се с компетентностите, които се очаква да притежават учениците, постъпващи в нашата гимназия);
- **функционална грамотност** – умение за откриване, подбиране, извличане, анализиране и синтезиране на информация от различни източници и нейното използване в различни житейски ситуации (свързва се с компетентностите, които се очаква да притежават учениците в края на основното си образование, продължавайки образованието си и в гимназиален етап).

Независимо от конкретното ѝ проявление, грамотността е с рефлексия върху гражданските и културни компетентности на личността, затова в различните периоди на личностно съзряване се очертават специфични цели и задачи. Макар че очертаният фокус на стратегията и плана е върху постигане на функционална грамотност, конкретните училищни политики предполагат поетапно изграждане на базовата грамотност и надграждането ѝ до мултифункционална.

1.2 Значимост и място на проблема сред европейските и националните приоритети
1.2.1 Европейски контекст

Ниската грамотност не е проблем единствено и само на развиващите се страни. Последните резултати от международно оценяване на учениците PISA – международно проучване за уменията на 15-годишните в областта на четенето, смятането и природните науки, сочат, че всеки пети ученик (или 20 % от учениците) не е функционално грамотен и са необходими изключително целенасочени усилия, ако държавите от ЕС искат да постигнат целта си, до 2020 г. делът на учениците, които имат проблеми с четенето, смятането и природоматематическите науки, да спадне под 15 %.

Четенето и писането са умения от фундаментално значение, защото те са основата за всяко по-нататъшно обучение. Тревожният факт, че за много европейски граждани работният пазар е недостъпен и им е трудно да бъдат пълноценни за обществото, тъй като им липсват елементарни умения за четене и писане, очертава риск за постигането на набелязаните в стратегия „Европа 2020“ цели за интелигентен и приобщаващ растеж.

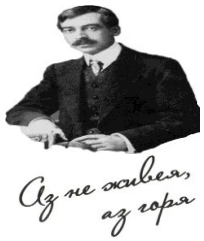
1.2.2. Национален контекст

Процесите на отпадане или преждевременното напускане на училище са в пряка взаимовръзка с придобиването на функционална грамотност, а оттам – и с подобряване на социално-икономическите фактори. Основата обаче се поставя още в детската градина. Ето защо са необходими допълнителни усилия за обхващането на децата на възраст от 4 години до постъпването им в първи клас в предучилищната подготовка.

По данни от международното изследване PISA в областта на четенето (2012) 39,4 % от попадналите в извадката български ученици имат резултати под критичното второ равнище (от шест равнища). При сравнение с предходните изследвания – PISA (2006) и PISA (2009), резултатите от последното изследване PISA (2012) потвърждават наличието на положителна тенденцията за страната ни – делът на учениците с резултати под критичния праг плавно спада от 51,1% (2006 г.) на 41% (2009 г.) и на 39,4 % (2012 г). Въпреки това остава тревожният факт, че страната ни е на „опашката“ в ЕС и е твърде далеч от очакваните 15% средно за ЕС през 2020 г.

Върху резултатите на учениците според PISA влияние оказват и стратегиите за учене. С най-добри резултати са прилагащите стратегиите за обобщаване на информация, както и стратегиите за разбиране и припомняне. По-малък принос към резултатите на българските ученици имат стратегиите за контрол и развиващите стратегии (позволяващи на ученика да приложи информацията от текста в други ситуации и по този начин да постигне по-задълбочено разбиране). И накрая съвсем логично се оказва, че стратегиите за запаметяване не само че не помагат, но могат да доведат и до по-нисък резултат.

Според направени изследвания става ясно, че позицията на младите читатели е разколебана и двусмислена: при тях се наблюдава разцепване между практики и норми. Те са недоволни от това, че не четат, но продължават да не четат. Младите не овладяват

добре и компетентно сложната културна техника „четене”. Появяват се нови и много различни, все още слабо разпространени читателски практики, свързани с новите електронни медии.

1.2.3 Училищен контекст

В ПГ по МСС „Пейо К. Яворов“ развитието на грамотността е обща задача на педагогическите специалисти и се реализира чрез учебната работа, консултациите, извънкласните инициативи, библиотечно-информационната среда, взаимодействието с родителите и партньорството с институции и общността.

Особено значение има функционалната грамотност в професионален контекст: разбиране на инструкции, правила и технически текстове; извличане на информация от таблици, графики и схеми; работа с формуляри и електронни ресурси; създаване на кратки професионално ориентирани текстове; устно представяне и аргументиране.

1. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Изпълнението на Програмата ще бъде в съответствие с принципите на:

Партньорство – възможно най-широко участие на всички институции на областно и общинско равнище, НПО, Обществен съвет, библиотеки, граждански организации и др. Спазването на принципа на партньорство ще допринесе за ефективното изпълнение на програмата и до повишаване на капацитета за развитие на предприетите мерки и дейности.

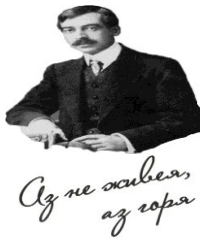
Концентрация – усилията при изпълнението на програмата ще бъдат съсредоточени в конкретни области, свързани с насърчаването и развитието на грамотността в училището.

Допълняемост – дейностите, планирани в плана за реализиране на програмата, ще бъдат допълвани с инициативи през цялата учебна година. Дейностите кореспондират с основни училищни политики, насочени към повишаване на грамотността, очертани в други училищни стратегически документи.

Всеобхватност – създаване на широка среда, в която ще бъдат създадени условия и реализирани дейности за насърчаване и развитие на грамотността. Благоприятната среда включва дома, училището, библиотеката, родителските съвети, Обществен съвет, местни медии, общински бюлетин.

II. ВИЗИЯ

Основната цел на ПГ по МСС „Пейо К. Яворов“ стъпва върху изграждането на четящи, мислещи и свободни личности, които да се превърнат в двигатели на интелектуално-социалния растеж в община Гоце Делчев и района.

III. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Стратегическа цел

Повишаване на равнището на функционалната грамотност на учениците чрез системна работа за развитие на уменията за четене с разбиране, писане, слушане, говорене, извличане и оценяване на информация и нейното прилагане в реални ситуации.

2. Оперативни цели

• Създаване на устойчива училищна среда, която насърчава четенето и активното използване на книги, електронни ресурси и други надеждни източници.

• Развитие на уменията за четене с разбиране и функционално използване на информацията във всички подходящи учебни предмети.

• Развитие на функционална грамотност в професионален контекст чрез работа с автентични инструкции, правила, технически и информационни текстове, таблици, схеми и формуляри.

• Развитие на дигитална и медийна грамотност чрез разбиране, подбор, сравняване и критична оценка на информация от електронни източници.

• Осигуряване на системно проследяване на индивидуалния напредък чрез диагностика, целенасочена подкрепа и повторно измерване.

• Подкрепа на учениците с установени затруднения и насърчаване на учениците с изявени интереси и постижения.

• Развитие на устната комуникация, аргументацията и уменията за представяне на информация.

• Повишаване на педагогическия капацитет чрез споделяне на добри практики и квалификационни дейности.

IV. ОСНОВНИ МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ

1. Създаване на благоприятна среда за насърчаване на четенето

• Периодични кратки занимания за четене с разбиране и обсъждане на текстове.

• Класови и училищни литературни четения и представяния на книги.

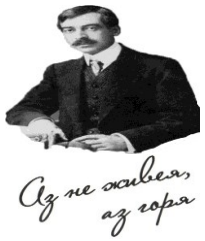
• Обновяване и популяризиране на кътовете за четене и библиотечния фонд.

• Доброволни инициативи с участие на родители и партньори от общността.

2. Функционална грамотност във всички подходящи учебни ситуации

• Работа с текстове, таблици, графики, диаграми, схеми и електронни ресурси.

• Задачи за откриване, подбор, сравняване, обобщаване и прилагане на информация.

• Междупредметни дейности, при които уменията за четене и разбиране се упражняват в различен учебен контекст.

• Кратки писмени и устни задачи за представяне и аргументиране на информация.

3. Функционална грамотност в професионален контекст

• Работа с инструкции, технологични описания, правила за безопасност и други професионално ориентирани текстове.

• Извличане на информация от технически таблици, схеми и графики.

• Попълване и съставяне на подходящи професионални формуляри и кратки текстове.

• Задачи, свързани с реални учебно-професионални ситуации, без промяна на учебното съдържание и учебния план.

4. Дигитално четене и критична работа с информация

• Използване на електронни речници, справочници, библиотеки и други образователни ресурси.

• Сравняване на информация от различни източници.

• Разграничаване на факт, мнение и неподкрепено твърдение в подходящи за възрастта информационни текстове.

• Формиране на навици за отговорно и безопасно използване на дигитални ресурси.

5. Диагностика, подкрепа и проследяване

• Входящо и изходящо проследяване на уменията за четене с разбиране и функционално използване на информацията.

• Анализ на резултатите от училищни диагностики, НВО и ДЗИ, когато са приложими.

• Определяне на ученици, нуждаещи се от допълнителна подкрепа и консултиране.

• Проследяване на индивидуалния напредък чрез ученическо портфолио и подходящи продукти от учебната дейност.

6. Устна и писмена комуникация

• Кратки устни представяния и аргументиране на позиция.

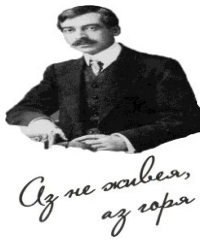
• Редактиране и подобряване на ученически текстове.

• Работилници за структуриране на текст – начало, теза, аргументи, заключение.

• Участие в конкурси, състезания и инициативи според интересите и възможностите на учениците.

7. Квалификация и споделяне на добри практики

• Участие на педагогическите специалисти в квалификационни форми, когато са налични и относими.

• Вътрешноучилищно споделяне на работещи практики.

• Създаване на банка от примерни задачи за функционална грамотност, съобразени с учебните програми.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Подобряване на уменията за четене с разбиране и извличане на информация.

Сравнение на диагностични резултати; дял ученици с отчетен напредък.

2. По-успешно прилагане на информацията в учебни и професионални ситуации.

Резултати от практически задачи и ученически продукти.

3. Повишена мотивация за четене и участие в литературни и информационни инициативи.

Брой инициативи и участие на учениците.

4. Развити умения за работа с електронна информация.

Брой реализирани дейности и качество на продуктите.

5. По-добра устна и писмена комуникация.

Наблюдение и оценяване на представяния и писмени продукти по приложими критерии.

6. По-ясно проследяване на индивидуалния напредък.

Портфолиа, диагностични резултати и аналитични справки.

7. Повишен педагогически капацитет за развитие на функционалната грамотност.

Участие в квалификация и брой споделени практики.

Нормативна основа

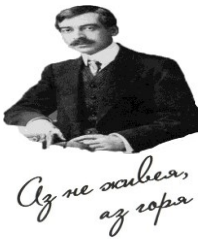
• Закон за предучилищното и училищното образование.

• Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка, с последващите изменения и допълнения.

• Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план, с последващите изменения и допълнения.

• Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците, с последващите изменения и допълнения.

• Наредба № 10 от 01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, с последващите изменения и допълнения.

• Наредба № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език.

• Действащите учебни програми и учебно-изпитни програми, публикувани от МОН.

• Заповедите на министъра на образованието и науката, относими към учебната 2026/2027 година.